

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้านประเทศที่เจริญก้าวหน้าประชาชนจะต้องมีความเป็นอยู่ดี มีความรู้ในการดำรงชีวิตในสังคม การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะมั่นคงได้ ก็เพราะประชาชนมีการศึกษาดี โดยเฉพาะการศึกษาในขั้นพื้นฐานของเยาวชน และคนในประเทศ ที่จะพัฒนาคุณภาพของชีวิตให้รู้จักคิด รู้จักปรับตัว รู้จักแก้ปัญหา มีทักษะในการทำงาน รู้จักการพัฒนา มีค่านิยมที่ดี และได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถสูงสุด ในความถนัด ตามศักยภาพที่มีอยู่ (กรมวิชาการ, 2533)

การจัดการศึกษาในระดับอนุบาล เป็นการศึกษาขั้นแรก นอกจากมุ่งให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาได้ดี ยังเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะทำให้เด็กมีชีวิตในอนาคตสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากบทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเด็กในปี 2535 พบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อน 6 ปี จะมีผลไปตลอดชีวิต หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดี ได้รับความรัก ความอบอุ่น จะทำให้เด็กเป็นคนสดชื่น แจ่มใส มองโลกในแง่ดี รู้จักรักคนอื่น(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537) รัฐบาลได้เห็นความสำคัญ และความจำเป็นต่อการศึกษาในระดับนี้ ในประเทศไทย จึงได้กำหนดการจัดการศึกษาระดับอนุบาลไว้ในโครงการการศึกษาหรือแผนการศึกษาของชาติ เช่นเดียวกับการศึกษาในระดับอื่น ซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2441 จนถึงปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน คือเพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป)

เดย์ (Day, 1988) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอนุบาล ต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กในวัยนี้ ทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กอายุ 2 - 7 ปี เป็นวัยในขั้นพัฒนาการก่อนปฏิบัติการ (preoperational) เด็กจะมีพฤติกรรมกระตือรือร้น ชอบการสำรวจและทดลอง เริ่มมีพัฒนาการของการใช้เหตุผล ความสามารถทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้ แสดงต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่าที่จะเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเดวีส์ (Dewey, 1938) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กอนุบาล ควรยึดเด็กเป็นศูนย์กลางให้เด็กเลือกกิจกรรมด้วยตนเอง เรียนโดยที่ใช้ประสบการณ์ตรง และทดลองโดยมีครูเป็นผู้สังเกตและให้คำแนะนำ

การจัดการเรียนการสอนโดยให้ศูนย์การเรียนรู้ (learning center) เป็นวิธีการที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กตามสมรรถภาพ และยังพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนด้วยศูนย์การเรียนรู้ มีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กส่วนใหญ่สามารถทำงานเองเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มเล็กๆ การเรียนรู้ที่ให้อิสระในการเลือกกิจกรรมตามความสนใจ และเปิดโอกาสให้เด็กดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวก (อคมลักษณ์ กุลพิจิตร, 2532) นอกจากนี้ เดย์ (Day, 1988) กล่าวว่าในศูนย์การเรียนยังบรรจุกิจกรรมไว้หลายชนิด เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสามารถ วุฒิภาวะ ประสบการณ์ และความสนใจของตนเอง ศูนย์การเรียนจึงเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะให้เด็กทำกิจกรรมด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคล

เป็นที่ยอมรับกันว่าจัดการศึกษาในระดับอนุบาล มีจุดประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา แต่ปรากฏว่าการพัฒนายังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาหลายด้านโดยเฉพาะครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กอนุบาล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2526) ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาเด็ก เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและเป็นผู้จัดการเรียนการสอนให้กับเด็ก แต่ครูผู้สอนเด็กระดับอนุบาล เป็นครูที่สอนเด็กระดับประถมศึกษามาก่อน จึงอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่ ไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอนุบาล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529) การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นไปอย่างไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก เนื่องจากหลักการ และวิธีปฏิบัติของการจัดการศึกษาทั้ง 2 ระดับนี้แตกต่างกันมาก (เบญจา แสงมะลิ, 2518) กล่าวคือการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษานั้น มุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพด้านการเรียนการสอนให้มีผลสัมฤทธิ์สูง ส่วนการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอนุบาลนั้น เป็นการจัดที่มุ่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529)

บทบาทของครูมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก เด็กซึ่งเป็นผลผลิตของครูจะมีความรู้ความสามารถที่เป็นพื้นฐานในการเรียนระดับที่สูงขึ้นต่อไปขึ้นอยู่กับการสอนของครูเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2526) การดำเนินการสอนที่ดีนั้นครูจะต้องมีคุณภาพ เพราะจะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะพัฒนาให้เด็กมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหลักสูตร (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2525)

การพัฒนาครูให้มีคุณภาพวิธีหนึ่งคือการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นวิธีที่จะสามารถเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ทักษะในการทำงาน (skill) ความสามารถ (capacity) และประสบการณ์ เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงาน สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น (สมพงษ์ เกษมสิน, 2526) การฝึกอบรมเป็นโปรแกรมการศึกษาที่ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีประสบการณ์ทางการศึกษา อันจะเป็นทางช่วยให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับงานใหม่ได้ ส่วนการฝึกอบรมสำหรับผู้ทำงานแล้ว จะช่วยให้เกิดความรู้ ทักษะ ทักษะ และความสามารถเพิ่มขึ้น (เป็รื่อง กุมท, 2521) ในด้านที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูนั้น ควรมีการเสริมสร้างประสิทธิภาพของครูอยู่เสมอ เนื่องจากความเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ครูต้องปรับปรุงสมรรถภาพทางวิชาชีพของตนเพื่อสามารถให้ความรู้แก่เด็กได้อย่างทันสมัยและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (สมบูรณ์ ตันธะ, 2524)

การดำเนินการในกระบวนการฝึกอบรมเพื่อให้ประสบความสำเร็จสูงสุดนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก สิ่งที่คุณดำเนินการฝึกอบรมจะต้องคำนึงถึง ได้แก่การพิจารณาถึงปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการฝึกอบรม การกำหนดเป้าหมายของการฝึกอบรมให้ชัดเจน การกำหนดเนื้อหาสาระที่จะทำการฝึกอบรมให้ครอบคลุม การเลือกใช้เทคนิควิธีเครื่องมือและสื่อในการที่จะใช้ฝึกอบรมให้เหมาะสม แล้วดำเนินการฝึกอบรมตามแผนที่วางไว้ (ธงชัย สันติวงศ์, 2525) นอกจากจะได้รับความรู้จากการฝึกอบรมแล้ว ถ้าผู้รับการฝึกอบรมได้นำความรู้นั้นไป ปฏิบัติให้ประจักษ์แก่ตนเองว่าความรู้ที่มีอยู่สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด หรือพบว่ามีขั้นตอนใดที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการได้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรปรับปรุงคัดแปลงหลักการ วิธีการ และสภาพแวดล้อมให้บรรลุผลในทางปฏิบัติมากขึ้น และรวบรวมปัญหา อุปสรรค และข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น สรุปไว้เป็นแนวทางในการแก้ไขต่อไป (ชาญชัย ศรีตรังสีมา และ เชิดวิทย์ ฤทธิประศาสน์, 2525)

วิธีการฝึกอบรมที่ดีจะช่วยให้การฝึกอบรมประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ พบว่าวิธีการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเองเช่น การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) การใช้กรณีตัวอย่าง (Case) บทบาทสมมติ (Role Playing) การแสดงละคร (Dramalization) การใช้เกม (Game) และการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) โดยแต่ละวิธีจะมีข้อเด่นและข้อจำกัดแตกต่างกัน (ชัยพฤษ์ เสรีรักษ์, 2535) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เป็รื่อง กุมท (2520) ที่กล่าวว่า การจัดฝึกอบรม

บุคคลานั้น องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ในการนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการฝึกอบรม คือการเลือกใช้วิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะของงานและความชำนาญ หรือทักษะของวิทยากร เพราะวิธีการฝึกอบรมจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการได้ แต่วิธีการฝึกอบรมแต่ละวิธีจะให้ผลที่แตกต่างกัน ดังนั้นการฝึกอบรมโดยทั่วไป จะไม่ใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งโดยเฉพาะ แต่นิยมใช้การฝึกอบรมตั้งแต่ 2 วิธีหรือมากกว่านั้นผสมผสานกันเพื่อให้เกิดผลเต็มที่แก่การฝึกอบรม

คำใบ้ แท่นคำ (2532) ได้เสนอโปรแกรมการฝึกอบรม โดยศึกษาความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สร้างชุดฝึกอบรม และใช้การฝึกอบรมตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเมื่อทำการฝึกอบรมแล้วพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และงานวิจัยของ ฮุพดี มาเนะภักดี (2534) เกี่ยวกับเรื่องโปรแกรมการฝึกอบรมครู ซึ่งใช้วิธีเดียวกัน แต่เพิ่มการใช้เทคนิคการฝึก อบรมตามโครงการอบรมครูประจำการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเมื่อประเมินผลพบว่าครูนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

จากงานวิจัยการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมครูประจำการ พบว่าการจัดอบรมครูประจำการที่มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากครูจะได้รับความรู้ทางทฤษฎี และแนวคิดทางการศึกษาแล้ว ยังทำให้ครูเกิดทักษะและต้องการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในการสอนซึ่งมีผลต่อการเรียนของเด็ก และงานวิจัยของอาซิโนกา (Arciniega, 1972) ที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างเข้มของครูผู้สอนเด็กอนุบาล ประกอบด้วยเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ มีการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติการสอน พบว่าครูมีพฤติกรรมการสอนที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น และยังคงสภาพการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพไว้ได้ หลังจากการฝึกอบรม วิลเลียม (Williams, 1987) และในงานวิจัยของ รีท (Reat, 1987) ได้ทำการเปรียบเทียบการฝึกอบรมในระหว่างปฏิบัติการของครูอนุบาล พบว่าครูอนุบาลที่ได้รับการฝึกอบรม และได้รับการติดตามผลการปฏิบัติหลังการฝึกอบรม มีความรู้ความสามารถ หรือพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนดีกว่าครูอนุบาลที่ได้รับแต่เพียงการให้ความรู้ในขณะฝึกอบรมเท่านั้น

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเด็กอนุบาลในด้านที่เกี่ยวกับครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กอนุบาลต่างกัน ส่วนใหญ่จะไม่ได้ได้รับการศึกษาในด้านนี้โดยตรง ประกอบกับครูขาดแหล่งที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เนื่องจากงบประมาณในการพัฒนาสมรรถภาพของครูผู้สอนมีจำนวนจำกัด ทำให้ครูอนุบาลเข้ารับการอบรม ประชุม หรือสัมมนา ได้ไม่ทั่วถึง การจัดเอกสาร ตำรา ให้ครูศึกษาด้วยตนเองมีจำนวนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ศึกษานิเทศก์ไม่สามารถให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน เนื่องจากศึกษานิเทศก์มีภาระกิจที่จะต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ครูผู้สอนมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กอนุบาลเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536) และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศูนย์การเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาพฤติกรรมเด็ก และสามารถสนองความต้องการของเด็กได้อย่างเหมาะสม มีผลให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น งานวิจัยของเดรก (Drake, 1986) ยังพบว่าการเรียนในศูนย์การเรียนที่ศึกษาในเด็กอนุบาลด้านอัตราการทำงาน และพฤติกรรมการทำงานของเด็กมีประสิทธิภาพมากกว่าเด็กที่เรียนตามปกติ

จากการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลต่างๆ ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความคิดว่าการที่ครูใช้วิธีการสอนเด็กอนุบาลเหมือนกับการสอนเด็กในระดับอื่น ที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ และการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นเพราะครูไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจ หรือขาดประสบการณ์การสอนเด็กอนุบาล ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมความรู้ เรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนสำหรับเด็กอนุบาลที่ถูกต้องตามหลักวิชาโดยการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมประกอบด้วย การร่างโปรแกรมการฝึกอบรม การทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอบรม การปรับปรุงและนำเสนอโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียน ในขั้นตอนของการฝึกอบรม ได้ใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมหลายวิธี ได้แก่การอบรมภาคทฤษฎี การอบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนการสอนแบบศูนย์การเรียน และการทดลองภาคสนาม เป็นการฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีผู้ให้การฝึกอบรมที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องศูนย์การเรียนสำหรับเด็กอนุบาล เป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะในทุกขั้นตอนของการฝึกอบรม และผู้วิจัยคิดว่า การฝึกอบรมจะได้ประโยชน์สูงสุด ถ้าได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาปฏิบัติ นำผลงานที่ได้จากการปฏิบัติไปทดลองใช้ มีการติดตาม และประเมินผล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป ประกอบกับยังไม่มีใครทำวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัย

จึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมครูอนุบาล ด้วยวิธีดังกล่าว เพื่อช่วยแก้ปัญหาครูอนุบาลที่ไม่จบการศึกษาในด้านอนุบาลมาก่อน

ดังนั้นโปรแกรมดังกล่าวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คาดว่าจะพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยศูนย์การเรียนของครูอนุบาลให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียนสำหรับครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

การจัดการศึกษาในระดับอนุบาล มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา แต่ปรากฏว่าการพัฒนายังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาหลายด้าน ที่สำคัญคือครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กอนุบาล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536) ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็ก เป็นผู้จัดการเรียนการสอนให้กับเด็ก แต่ครูผู้สอนในระดับอนุบาลส่วนใหญ่เป็นครูในระดับประถมศึกษามาก่อน จึงอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่ไปใช้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กระดับอนุบาล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529)

การฝึกอบรมมีความจำเป็นต่อการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะผู้ที่มีอาชีพเป็นครูเพราะโดยลักษณะหน้าที่การงานของครูทำให้สังคมคาดหวังว่าครูเป็นพหุสูตเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นครูจึงต้องปรับปรุงตนให้เป็นผู้ที่มีความรู้อยู่เสมอ วิธีที่ใช้เวลาน้อย ประหยัด และให้ความรู้เร็ว ก็คือการฝึกอบรม สุรินทร์ ศรีศิริ (2521) และ พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (2534) ได้กล่าวว่าครูคือผู้ที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาของประเทศชาติ ครูที่มีความรู้ความสามารถจึงจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ดี ดังนั้นการฝึกอบรมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นที่นิยม และประสบผลสำเร็จในการพัฒนาครูหรือบุคลากรให้มีความรู้ที่ทันสมัย และสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพ

ในการฝึกอบรมใดๆก็ตาม การดำเนินการจะประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับเทคนิควิธีที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรีฟ อัมโบรสน์, 2520) งานวิจัยของ รีท (Reat, 1987) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมที่มีการติดตามผล มีการปฏิบัติงานก้าวหน้ากว่ากลุ่มที่มีการฝึกอบรมโดยไม่ติดตามผลเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลเลียม (Williams, 1987) ที่ทำการวิจัยเรื่องการฝึกอบรมแล้ว พบว่าการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการฝึกอบรมอย่างเข้ม เป็นสิ่งที่ช่วยคงสภาพของงานได้มากกว่าการฝึกอบรมในด้านความรู้แต่เพียงอย่างเดียว

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ไว้ว่า หลังการฝึกอบรมครูอนุบาลที่เข้ารับการอบรมมีคะแนนการสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่องศูนย์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียนรู้สำหรับครูอนุบาล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การร่างโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียนรู้ การทดลองการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียนรู้ และการปรับปรุงนำเสนอโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียนรู้

2. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองของโปรแกรมการฝึกอบรมครูอนุบาล เรื่องศูนย์การเรียนรู้มีเนื้อหาตามหัวข้อดังนี้ คือ คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง แนวคิด วัตถุประสงค์แบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม เฉลยคำตอบ บรรณานุกรม

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ได้จบการศึกษาในด้านอนุบาล ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะอิน ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ดังนี้

4.1 อบรมภาคทฤษฎี ใช้เวลา 1 สัปดาห์ โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และทำกิจกรรมการปฏิบัติทำส

บทเรียน

4.1.2 ทำกิจกรรมตามใบงานเป็นกลุ่ม

4.1.3 กลุ่มนำเสนอผลงาน

4.1.4 ผู้ให้การฝึกอบรมให้คำปรึกษาระหว่างทำกิจกรรม และสรุป
บทเรียนในตอนท้าย

4.2 อบรมเชิงปฏิบัติการทำแผนการสอนแบบศูนย์การเรียน สำหรับเด็กอนุบาล
โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

4.2.1 ขั้นการเขียนและวิเคราะห์แผนการสอนแบบศูนย์การเรียน ใช้
เวลา 8 วัน โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ประชุมตกลงเรื่องหน่วยการเรียนที่จะทำแผนการสอน
- 2) ให้ความสนใจเรื่องรูปแบบและวิธีการเขียนแผนการสอน
เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องตรงกัน
- 3) ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรม เขียนแผนการสอนแบบ
ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กอนุบาลตามที่ได้ตกลงกัน
- 4) กลุ่มนำแผนที่แต่ละคนเขียนนั้นมาวิเคราะห์ เพื่อร่วมกันคิด
และเสนอแนะเพื่อให้ได้แผนการสอนที่เหมาะสมที่สุด
- 5) กลุ่มนำผลการวิเคราะห์แผนเสนอต่อที่ประชุม ที่ประชุมให้
ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมกันสรุป

4.2.2 ขั้นการเตรียมการเพื่อการทดลองภาคสนาม ใช้เวลาในการ
ดำเนินงาน 5 วัน ตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมจัดทำ จัดหา สื่อ อุปกรณ์
และจัดเตรียมห้องเรียนแบบศูนย์การเรียน
- 2) ผู้ให้การฝึกอบรมเป็นที่ปรึกษา ให้ข้อคิดเห็น และให้คำ
แนะนำในการทำกิจกรรมแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกขั้นตอน

4.3 การทดลองภาคสนาม ใช้เวลา 4 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติ
ดังนี้

4.3.1 ขั้นปฏิบัติการทดลองภาคสนาม ใช้เวลา 4 สัปดาห์ มีขั้นตอน
ในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรม นำแผนการสอนแบบศูนย์การเรียนที่สร้างขึ้นไปทดลองสอนเด็กที่โรงเรียน

2) ผู้ให้การฝึกอบรมสังเกตพฤติกรรม การจัดการเรียนการสอนของครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมที่ทำการทดลองภาคสนาม โดยไปทำการสังเกตทุกวัน วันละ 2 คน คนละ 60 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน คนละ 4 ครั้ง

3) หลังการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละครั้ง ผู้ให้การฝึกอบรม ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในสิ่งที่พบ และจำเป็นต้องแก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น

4.3.2 การสรุปผลการทดลองภาคสนาม ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรม นำผลการทดลองภาคสนามมาสรุปอภิปราย และเสนอแนะต่อที่ประชุม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป ใช้เวลา 2 วัน โดยมีผู้ให้การฝึกอบรมเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80:80 จึงสามารถให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี

2. การพัฒนาเด็กในทุกด้านทำได้โดยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและแนวทางการปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนให้กับครูอนุบาล และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กในระดับนี้

3. ผู้ที่จะนำโปรแกรมนี้ไปใช้ในการฝึกอบรมจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาให้กับเด็กอนุบาล และมีความรู้ความเข้าใจเรื่องศูนย์การเรียนสำหรับเด็กอนุบาลเป็นอย่างดีจะสามารถให้คำปรึกษาคำแนะนำ และข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียน หมายถึง การดำเนินงานด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้ครูอนุบาลมีความรู้ความเข้าใจเรื่องศูนย์การเรียน และสามารถจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กอนุบาลได้ ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมายของหลักสูตร วิธีดำเนินการ สื่อที่ใช้ประกอบ และการประเมินผล

การพัฒนาโปรแกรม หมายถึง การนำความคิดเกี่ยวกับกระบวนการในการฝึกอบรมมาสร้างเป็นวิธีการ ที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้วยศูนย์การเรียนที่ชัดเจน ประกอบด้วย การร่างโปรแกรมการฝึกอบรม การทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอบรม และการปรับปรุงเพื่อนำเสนอโปรแกรมการฝึกอบรม

ศูนย์การเรียน หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้อย่างมีระบบ โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาว่าในเนื้อหาแต่ละหน่วยของหน่วยการเรียนเรื่อง น้ำ แผลง มะพร้าว และ ตาวิเศษจะประกอบด้วยศูนย์การเรียนอะไรบ้าง และในการจัดการเรียนการสอนครั้งหนึ่งๆ ประกอบด้วยศูนย์เรียนอย่างน้อย 5 ศูนย์เรียน เช่น ศูนย์ภาษา ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์คณิตศาสตร์ ศูนย์ศิลปะ ศูนย์บทบาทสมมติ หรือศูนย์อื่นๆ ในศูนย์การเรียนจะมีสื่อประสม และกิจกรรมการเรียนที่หลากหลายในระดับการเรียนรู้ของเด็กโดยการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มเล็กๆ

การจัดการเรียนการสอนด้วยศูนย์การเรียน หมายถึง การที่ครูจัดสภาพแวดล้อมไว้เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการเลือกทำกิจกรรมที่เปลี่ยนไปตามหน่วยการเรียน ที่ครูจัดเตรียมไว้ในรูปของกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งจะมีทั้งกิจกรรมเก่าและใหม่ที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมที่เด็กส่วนใหญ่ทำได้เป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มเล็กๆ โดยเด็กจะเลือกทำกิจกรรมในศูนย์เรียนไหนก่อนก็ได้ เมื่อเด็กเรียนหรือทำกิจกรรมเสร็จแล้ว จะบันทึกกิจกรรมที่ทำไปแล้วในศูนย์เรียนนั้นๆตามที่ครูกำหนด

พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยศูนย์การเรียน หมายถึง วิธีการหรือการกระทำของครูที่ทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ได้แก่การจัดห้องเรียนแบบศูนย์การเรียน การจัดการในห้องเรียนแบบศูนย์การเรียน และการจัดการเรียนการสอนด้วยศูนย์การเรียน

ครูอนุบาล หมายถึง ครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่จบการศึกษาในด้านอนุบาลมาก่อน เป็นครูที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะอิน ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการฝึกอบรม หมายถึง วิธีการต่างๆที่จะทำให้ครูอนุบาลมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติได้ เป็นการฝึกอบรมที่จัดผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย การฝึกอบรมภาคทฤษฎี การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการทดลองภาคสนาม โดยใช้สื่อประสม

ผู้ให้การฝึกอบรม หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ให้คำชี้แจง ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตามโปรแกรมการฝึกอบรมที่ได้ ทำให้การฝึกอบรมดำเนินไปด้วยความราบรื่นและประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่วางไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมีวิธีดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

1. การร่างโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียน
2. การทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียน
3. การปรับปรุงและนำเสนอโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียน

1. การร่างโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียน

1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องศูนย์การเรียน

1.2 สืบหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูอนุบาล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในด้านความรู้

ในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กอนุบาล

1.3 นำข้อมูลที่ได้ไปสังเคราะห์ ทำให้ได้เนื้อหาที่เหมาะสม นำมาสร้างเป็นชุด

ฝึกอบรม เพื่อให้ครูอนุบาลได้ศึกษาและนำไปปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนด้วยศูนย์การเรียน

1.4 นำชุดฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียน และคู่มือการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการปฏิบัติ สื่อการเรียนรู้อื่นๆ และการประเมินผล ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องความครอบคลุมของเนื้อหา เพื่อนำมา

ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสมที่จะใช้ต่อไป

2. การทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียน

2.1 อบรมภาคทฤษฎี ใช้เวลา 1 สัปดาห์ โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และทำกิจกรรมการปฏิบัติทำส

บทเรียน

2.1.2 ทำกิจกรรมตามใบงานเป็นกลุ่ม

2.1.3 กลุ่มนำเสนอผลงาน

2.1.4 ผู้ให้การฝึกอบรมให้คำปรึกษาระหว่างทำกิจกรรม และสรุ

บทเรียนในตอนท้าย

2.2 อบรมเชิงปฏิบัติการทำแผนการสอนแบบศูนย์การเรียน สำหรับเด็กอนุบาล โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ขึ้นการเขียนและวิเคราะห์แผนการสอนแบบศูนย์การเรียน ใช้เวลา 8 วัน โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1) ประชุมตกลงเรื่องหน่วยการเรียนที่จะทำแผนการสอน

2) ทำความเข้าใจเรื่องรูปแบบ และวิธีการเขียนแผนการสอน

เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องตรงกัน

3) ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรม เขียนแผนการสอนแบบศูนย์การเรียนสำหรับเด็กอนุบาลตามที่ได้ตกลงกัน

4) กลุ่มนำแผนของแต่ละคนเขียนขึ้นมาวิเคราะห์ เพื่อร่วมกันคิดและเสนอแนะเพื่อให้ได้แผนการสอนที่เหมาะสมที่สุด

5) กลุ่มนำผลการวิเคราะห์แผนเสนอต่อที่ประชุม ที่ประชุมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมกันสรุป

2.2.2 ขึ้นการเตรียมการเพื่อการทดลองภาคสนาม ใช้เวลาในการดำเนินงาน 5 วัน ตามขั้นตอนดังนี้

1) ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมจัดทำ จัดหา สื่อ อุปกรณ์ และจัดเตรียมห้องเรียนแบบศูนย์การเรียน

2) ผู้ให้การฝึกอบรมเป็นที่ปรึกษา ให้ข้อคิดเห็น และให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกขั้นตอน

2.3 การทดลองภาคสนาม ใช้เวลา 4 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอน ในการปฏิบัติ ดังนี้

4.3.1 ขั้นตอนปฏิบัติการทดลองภาคสนาม ใช้เวลา 4 สัปดาห์ มีขั้นตอนในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรม นำแผนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปทดลองสอนเด็กที่โรงเรียน

2) ผู้ให้การฝึกอบรมสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมที่ทำการทดลองภาคสนาม โดยไปทำการสังเกตทุกวัน วันละ 2 คน คนละ 60 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน คนละ 4 ครั้ง

3) หลังการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน ของครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละครั้ง ผู้ให้การฝึกอบรม ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในสิ่งที่พบ และจำเป็นแก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น

2.3.2 การสรุปผลการทดลองภาคสนาม ครูอนุบาลที่เข้ารับการฝึกอบรม นำผลการทดลองภาคสนามมาสรุปอภิปราย และเสนอแนะต่อที่ประชุม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป ใช้เวลา 2 วัน โดยมีผู้ให้การฝึกอบรมเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ

3. ปรับปรุงและนำเสนอโปรแกรมการฝึกอบรมครูอนุบาล เรื่องศูนย์การเรียนรู้

นำผลการทดลองมาศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียนรู้ให้ดีขึ้นและเหมาะสมที่จะมีผู้นำไปใช้ต่อไปในอนาคตต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ครูอนุบาลสามารถจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ให้กับเด็กอนุบาลได้อย่างมีคุณภาพ
2. ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาในระดับอนุบาล จะได้ใช้โปรแกรมการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นนี้ ในการพัฒนาครูอนุบาล หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดู และจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กในระดับอนุบาล
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมในเรื่องอื่นๆและหรือระดับการศึกษาอื่นๆต่อไป
4. เป็นเครื่องมือให้กับศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาที่ใช้สำหรับนิเทศ ติดตาม และประเมินผลครูอนุบาลในเรื่องนี้